

سه له فیه تی ئه مرۆ هه له ئینجراوی بیروپرای پییشه وای مه زهه به کانه نه که مه زهه بیکی تازه بییت

ئهم بابته بوخته و کورت کراوه ی بهرتوکی (اعتقاد الأئمة الأربعة) یه.

له ئاماده کردنی: م/ خالد أحمد مصطفى.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين و الصلاة والسلام على
سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم .

أما بعد:

ئوهی جیگهی سه رنج و سه سوپرمانه
ئوهیه جار جار ده بیستریت و بهرچاو
ده که ویت که گوایه سه له فیه تیش دینیکی
تازه یه و گروپیکی حیزییه و هیچ
په یوه ندیییه کی به بیروپاوه پرو مه نه جی
پییشه وایانی ئیسلامه وه نییه، وه به
تایبهت ده بیستین که ده گوترییت
سه له فیهت جیایه له بیروپاوه پری پییشه و
مه زهه بییه کان .

جابو ئه وهی خوینه ری به ریژ راستی ئهم
جوړه قسه و باسه دروست کراوانه ی بو
ده ربکه ویت به پشتیوانی خوا بیروپرای
چوار پییشه و مه زهه بییه کان به کورتی باس

ده کهین له روانگهی بیروپاوه پرو
مه نه جه وه، وه گومانیشی تیدا نییه بیرو
پاوه پری ئه وانیش هیچ جیاوازیه کی نییه
له گه ل بیروپاوه پری پییشه وایانی تابعین و
هاوه لان عليه السلام وه له گه ل ده که کانی قورئان و
سوننه ت.

وه زیاتر تیشک ده خهینه سه رلایه نی باوه پ
به خواو ناوو سیفاته کانی، وه کرۆکی
واتای ئیمان له لای هه ر یه کیکیان،
وه هه روه ها هه لوئیستیان به رامبه ر عیلمی
که لام و ئه هلی که لام “ ئه وانه ی که وتونه ته
ژیر کاریگه ری فه لسه فه ی یونانی و ریچکه
که لامیه کان.

شیخ الإسلام ئیبن ته میمه (په حمه تی
خوای لی بییت) ده فه رمویت:

(... به لام په روه ردگار به په حمی خو ی
به به نه ده کانی وای نه که کردوه

التستري وهاوه لانيانن، وههيج جياوازيهك
 نيهه له نيوانياندا له بنه ماكاني دين دا، وه
 ئه و پيشه وايانه هه مان بيروباوه پري
 هاوه لاني پيغه مبهريان ﷺ هه بووه
 به گویره ي قورئان و سوننه ت))^(٣).

جا بو ئه وه ي خوينه ري خوشه ويست -
 زياتر دنيا بيت له ووته به نرخه كاني شيخ
 الإسلام ئيبن تهيميه (په حمه تي خواي لي
 بيت)، گولبژيريك له فه تاو ووته
 گرنگه كاني ئه م پيشه وايانه ده كه ين
 كه ئه مانيش پيشه وا مه زه بيه كانن (ئه بو
 حنيفه، مالك، شافعي، أحمد) (په حمه تي
 خويان لي بيت)، بابزانين چ
 بيروباوه پريكيان هه بوه؟ وه ئايا
 سه له فييه تي ئيمه ي ئه م پري جياوازه
 له وه ي ئه وان؟ وه بابزانين هه لوئستيان
 چون بووه به رامبه ر عيلم ي كه لام .

وه بو ئه وه ي بابه ته كه زور دريژ
 نه بيت ه وه ته نها تيشك ده خه ينه سه ر
 چه ند لايه نيك له بيروباوه پريان كه ئه مانه ن:

١. ته وحيد.
٢. ناوو سيفاته كاني په روه ردگار.
٣. مه فهومي ئيمان.

كه پيشه واياني ئه م دينه ناكوك و دژ به يه ك
 بن له بنه ما سه ره كييه كاني ديندا، به لكو
 هه مويان دژايه تي ئه هلي كه لاميان كردووه
 (له جه همييه كان) له باره ي بيروباوه پريان
 به رامبه ر قورئان وه واتاي ئيمان
 وسيفاته كاني خودا .

هه مويان يه ك ده نكن له سه ر ئه وه
 بيروباوه پري - كه سه له فيه تي ئه م پري
 له سه رييه تي - كه خودا مان له دوا روژدا
 ده بينريت و قورئان كه لام ي خوايه و
 دروست كراو نيهه، وه ئيمانيش پيوستى
 به ته سديقي دل و زويان هه يه و...^(١)

وه پرسيار له شيخ الإسلام ئيبن
 تهيميه كرا (په حمه تي خواي لي بيت)
 ده باره ي بيروباوه پري ئيمام ي شافعي
 (په حمه تي خواي لي بيت)، ئه و يش
 له وه لامدا فه رموي:

((بيروباوه پري شافعي) (په حمه تي خواي
 لي بيت) هه مان بيروباوه پري پيشه واياني
 سه له فه له ويينه ي مالك و ثوري و ئه وزاعى
 وابن مبارك واحمد بن حنبل واسحاق بن
 راهويه، وه هه مان بيروباوه پري (فضيل بن
 عياض) وأبوسليمان الداراني و سهل

(١) (كتاب الإيمان: ٣٥٠ - ٣٥١).

(٢) (مجموع الفتاوى: ٥ - ٢٥٦).

۴. هه لوئستیان به رامبه ر هاوه لانی
پیغه مبه ر ﷺ.

۵. نه هی کردنیان له عیلمی که لام و
ناکوکی له دیندا.

بیروباوه ری ئیمام نه بوچه نیفه
(په حمه تی خوای لی بیئت) *

یه گم / ته وحید له روانگه هی
بیروباوه ری نه بوچه نیفه (په حمه تی
خوای لی بیئت):

أ- بیروباوه ری ئیمام ابو حنیفه
(په حمه تی خوای لی بیئت) له خوا به ته نها
دانان (توحید الله) وه جیا کردنه وهی
ته وه سولی شهرعی له ته وه سولی بیدعی:

۱- ئیمام نه بوچه نیفه (په حمه تی خوای
لی بیئت) ده فه رمویت: (دروست نییه بو
که س هاوار بکاته خوا ته نها به م شیوازه
نه بیئت که پریمان پیدراوه وه فرمانمان پی
کراوه، که به ناوه پیروژه کانی هاواری
بکه ینی وه کو خوای گه وره ده فه رمویت:
﴿وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰی فَادْعُوْهُ بِهَا﴾
[الاعراف: ۱۸۰] (۳).

۲- هه روه ها ده فه رمویت: (حه رامه که
نزاکار له پارانه وه که یدا بلئیت: داوات لی

ده که م به هه قی فلانه که س، یان بوخاتری
پیغه مبه ر ﷺ، یان بوخاتری کابه ی
پیروز، یان مانگه پیروژه کان یان... (۴).

۳- هه روه ها ده فه رمویت: (دروست نییه
که هاوار بکرئته خوا ته نها به ناوه
پیروژه کانی نه بیئت، نابئیت بوخاتری
که سی تیدا بیئت، وه دروست نییه بلئیت
بوخاتری عهرشی گه وره، یان بوخاتری
دروست کراوه کان... (۵).

دووهم / بیروباوه ری نه بوچه نیفه له
چه سپاندنی سیفاتهی خوای گه وره،
وه بهر په رچ دانوه هی جه همیه گان:

۱- ده فه رمویت: (په روه ردگارمان
وه سف ناکرئیت به وه سفی
دروست کراوه کان. وه توپه بوون و
په زامه ندی خوای گه وره (الغضب
والرضا) دوو سیفه تی په روه ردگارن و
به بی چوئیتی، وه نه وه یش رای نه هلی
سوننه ت و جه ماعه ته که
په روه ردگارمان توپه ده بیئت
وه پازیش ده بیئت، وه ناگوترئیت توره
بوون بریتیه له سزا، وه پازی بونیشی

(۴) (شرح العقیدة الطحاویة: ۲۳۴).

(۵) (نصب الرایة: ۲۷۲/۴).

(۳) (الدر المختار: ۳۹۶/۶-۳۹۷).

چونکه خوارو وهسفیکی ناته واوه بو
په روهردگار^(٨).

٤- هه روهها دهفه رمویت: (سیفه ته کانی
په روهردگار جیاوازن له سیفه تی
دروستکراوه کانی، عیلمی ههیه به لام
جیاوازه له عیلمی ئیمه، هه روهها تواناو
بینین و بیستن وقسه کردنی ههیه به لام
جیاوازه له هی ئیمه)^(٩).

٥- هه روهها دهفه رمویت: (هه ر که سیک
بلیت: من نازانم خودا له ئاسمانه یان
له زهویه، ئهوا کافر ده بییت، وهه مان
توانی ههیه ئه گهر بلیت: من ده نازانم
له سه ر عه رشه به لام نازانم عه رش له
ئاسمانه یان له زهویه)^(١٠).

٦- هه روهها دهفه رمویت: (وه قورئان
که لامی خویسه و له په راوه کاندای
نوسراوه ته وه و له دله کانی شدا پاریزراوه،
وه به زمانیش ده گوتریت، بو سه ر
پیغه مبه ریش ﷺ دابه زیوه)^(١١).

٧- هه روهها دهفه رمویت:

واتا ئه جرو پاداشت، به لکو وهسفی
ده کهین هه روه کو چۆن خوی وهسفی
خوی ده کات: (أحد، صمد، لم یلد،
ولم یولد، ولم یکن له کفوا أحد)
وه زیندوه و به توانایه و بیسه ره
وبینه ره وزانایه، وه دهستی ههیه و
به لام له دهستی دروست کراوه کانی
ناچیت، وهه روهها پووی ههیه به لام
له پووی دروست کراوه کانی
ناچیت)^(١).

٢- هه روهها دهفه رمویت:
(په روهردگارمان ئه م سیفه تانه ی ههیه:
(دهست، چاو، نه فس) هه روه کو چۆن له
قورئاندا باس کراوه، به لام به بی پرسیار
کردن له چۆنیتی (کیف) وه نابییت بلیین
دهست به مانای دهسه لات و نیعمه ته،
چونکه ئه مه له ناو بردنی سیفه تیکی
په روهردگار و تاوانیکی گه ورهیه و ئه مه
قسه ی ئه هلی قه دهرو موعته زیلهیه)^(٧).

٣- هه روهها دهفه رمویت: (په روهردگار
له سه رمانه وهیه و له دوعا کاندای پوو
له سه ره وه ده کهین نهک له خواره وه

(٨) (الفقه الأبسط: ٥١).

(٩) (الفقه الأكبر: ٣٠٢).

(١٠) (الفقه الأبسط: ٤٦).

(١١) (الفقه الأكبر: ٣٠١).

(٦) (الفقه الأبسط: ٥٦).

(٧) (شرح العقيدة الطحاوية: ٤٢٧/٢).

نییه چونکه ئیمان ته نها به دل ئیقرار کردن و به زمان تصدیق کردنه.

وه زانایان (ابن عبدالبر وه ابن ابی العز) باسیان کردوه که گوايه ئە بو حەنیفه لهم رایه ی په شیمان بۆ ته وه واللہ أعلم^(۱۶).

چوارهم/بیروپرای حەر باره ی هاوه لانی پیغمبر ﷺ:

۱- ده فه رمویت: (نابیت باسی هیچ یه کیکیان بکریت ته نها به باشه و خیر نه بیت)^(۱۷).

۲- هه روه ها ده فه رمویت: (به پرائهت له هیچ یه کیکیان ناکه ین، وه خوشه ویستی بۆ هیچیان ده رنابرین به دژایه ی یه کیکی تر)^(۱۸).

۳- هه روه ها ده فه رمویت: (وه ئیمانمان وایه که باشترین که س دوا ی پیغمبر ﷺ ئە بوبه کره، ئینجا عومه ر، ئینجا عثمان، ئینجا علی، ﷺ)^(۱۹).

(قورئان دروست کراو (مخلوق) نییه)^(۱۲).

سپیهم/بیروپاوه ری ئە بو حەنیفه حەر باره ی (ئیمان):

۱- هه روه ها ده فه رمویت:

(ئیمان بریتیه له ئیقرارو ته صدیق)^(۱۳).

۲- هه روه ها ده فه رمویت: (ئیمان بریتیه له ئیقرار به زمان وه ته صدیق به دل...)^(۱۴)

۳- هه روه ها ده فه رمویت:

(ئیمان زیادو که م ناکات و گۆرانی به سه ردا نایهت)^(۱۵).

وه دیاره ئە بو حنیفه له مه سه له ی بیرو باوه ردا به هه له دا چوو وه و په ئی جیا وازه له گه ل هه موو پی شه وایانی تری هاوچه رخی وه پی شه خۆی و دوا ی خۆی، چونکه ئە م پی ی وایه که ئیمان زیادو که م ناکات و ئیمانی هه موو موسلمانیک وه کو یه که، وه پی شی وایه که کرده وه کان ناچنه ناو بازنه ی ئیمان ه وه هیچ کاریگه ریه کیان بۆ سه ر زیاد بوونی ئیمان

(۱۶) (التمهید لابن عبد البر: ۲۴۷/۹).

(۱۷) (الفقه الأكبر: ۳۰۴).

(۱۸) (الفقه الأبسط: ۴۰).

(۱۹) (الوصیة مع شرحها: ۱۴).

(۱۲) (الفقه الأكبر: ۳۰۱).

(۱۳) (الفقه الأكبر: ۳۰۴).

(۱۴) (كتاب الوصیة: ۲).

(۱۵) (كتاب الوصیة: ۳).

نه هي لى ده كهيت؟ ئه ويش وتى: به لى
ئهى كورى من، من ئه مړو نه هي ليده كه م،
چونكه ئه هلى كه لام له سه ريه ك دين
نه ماون، وه بووه ته هوى تيك دانى دين،
وه شك وگومان دروست كردن وئىخلاف
ودوبه ره كى دروست كرد (....) (٢٢).

**بيروباوه رى ئيمام مالكى كورى
ئهنه س (ره حمه تى خواى لى بيت):**

يه كه: بيروباوه رى بو ته وحيد:
١- پرسيار كرا له ئيمام مالك ده رياره
ته وحيد، ئه ويش له وه لامدا ووتى:
(مه حاله ئه و گومانه خراپه به پيغه مبه ر
ببريت كه ئوممه ته كه هى فيرى
چونيتى خو پاكردنه وهى سه ر پيش ئاو
كرد بيت، به لام فيرى ته وحيدى نه كرد بن!
ته وحيد بريتيه له وهى كه پيغه مبه ر
فه رموويه تى:

(أمرت أن أقاتل الناس حتى يقولوا لا اله
الا الله) (٢٣) وه ئه وهى كه خوین ومالى پى
پاريزراو ده بيت ته نها ته وحيد) (٢٤).

**پيښه/ نه هي كردنى ئه بوچه نيفه
له عيلمى كه لام وناكوئى له دين دا.**

١- ده فه رمويت: (له عنه تى خوا له عه مرى
كورى عبید، چونكه ئه و بوو ده رگای
عيلمى كه لامى بو خه لكى كرده وه، عيلمى
كه لاميك كه هيچ سوډيكى نييه) (٢٠).

٢- پياويك پرسيارى له ئه بوچه نيفه كردو
پى گوت: (توچى ده لئيت ده رباره
ئه وانه ي عيلمى كه لاميان داهينا له (أعراض
وأجسام)؟ ئه ويش ووتى: (ئه مانه قسه
فه يله سوفه كانن، له جياتى ئه وه شوين
ئه سه ر و پچكه ي سه له ف بكه وه، خوت
پاريزه له هه رچى داهينراوه، چونكه
بيدعه يه) (٢١).

٣- وه حه مادي كورى ئه بوچه نيفه
ده گيرپيته وه: ده لئيت جاريكيان له گه ل
كومه لئيك باسى عيلمى كه لامان ده كردو
ده مانخويند، له و كاته دا باوكم هاته لامان
وتى: ئه ي حماد واز له عيلمى كه لام
بهينه، حماديش وتى: بو باوكه كاتيك
عيلمى كه لامت پى ده گوتين، وه ئيستاش

(٢٢) (مناقب أبي حنيفة للمكي: ١٨٣) .

(٢٣) (صحيح البخاري: ٢٦٢/٣، الرقم ١٣٩٩) .

(٢٤) (ذم الكلام: ٢١٠) .

(٢٠) (تاريخ بغداد: ٣٣٣/١٣) .

(٢١) (ذم الكلام للهروي: ١٩٤) .

۲- وه لیدی کورپی موسلیم ده لیت: (پرسیارم کرد له مالک و ثوری و ئه وزاعی و لیث کورپی سعد ده رباره ی ئایات و ئه حادیشه کانی ده رباره ی سیفاتی په روه ردگار هاتون، ئه وانیش یه کده نگ بوون له وه لامدا که ده بیته باوه پیمان به م سیفاتانه هه بیته هه روه کو چۆن هاتوه) (۲۵).

حووهم/بیروورای بۆمه فهموی ئیمان: ۱- عبدالرزاق کوری همام ده فه رمویت: (گویم له ابن جورهیج و سفیانی ثوری و مه عمه رو سفیانی کورپی عویه ی نه وه مالکی کورپی ئه نه س بووه که هه موو ده یانگوت: ئیمان قسه و کرده وه یه، زیادو که م ده کات) (۲۸).

سای یهم/بیروورای به رامبه ر هاوه لانی پیغه مبه ر

۳- پیاویک پرسیار ی له ئیمام مالیک کردو ووتی: (چۆن کیف) په روه ردگار ئیستوای کردوه له سه ر عرش؟ ئیمام مالکیش له وه لامدا ووتی: چۆنیه تیه که ی نازانین، وه واتای ئیستیواش نادیار نییه، وه باوه ر پی بوونیشی واجبه، وه پرسیار کردنیش له چۆنیه تی بیدعه یه، وه واهه ست ده که م که تو بیدعه چی بیت، وه فه رمانی کرد ده رگریته ده ره وه) (۲۶).

پیاویک ده گریته وه ده لیت: له لای ئیمام مالیک دانیش تبه وین، باسی پیاویکیان کرد که به خراپه باسی هاوه لانی ده کرد، ئیمامیش ئه م ئایه ته ی خوینده وه:

﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ...﴾
[الفتح: ۲۹] (۲۹).

۴- وه ئیمام مالیک (په حمه تی خوای لی بیت) ده فه رمویت: (خودا له ئاسمانه و عیلمی له هه موو شوینیکه) (۲۷).

وه ئیمام فه رمووی: (هه ر که سییک رق وکینه ی له دل دا بیت به رامبه ر هاوه لانی پیغه مبه ر ئه وا هه ره شه ی ئه م ئایه ته ده یگریته وه) (۳۰).

(۲۸) (الإنتقاء: ۳۴) .

(۲۹) (الفتح: ۲۹) .

(۳۰) (الحلیة: ۳۲۷/۶) .

(۲۵) (الشریعة للآجری: ۳۱۴) .

(۲۶) (الحلیة: ۳۲۵/۶) .

(۲۷) (مسائل الإمام أحمد: ۲۶۳) .

چوارهم/ نههه گر دنی له عیلمی
که لاه و ناگۆکی له دین دا:

١- ئیمام مالیک ده فه رمویت: (قسه و باس له سه ر دین باش نییه و هه ر له زوو وه زانایانی مه دینه نه هیان لی کردوو وه به تایبته قسه کردن ده ر باره ی رای جه همیه کان له قه زاو قه ده ر وه هه ر قسه یه کی له م باره یه وه به لام قسه کردن له دینی خواو، وه ده ر باره ی خوا (عزوجل) من بی دهنگ بوونم پی په سندرته^(٣١).

٢- عبدالله بن نافع ده لیت: (گویم له مالیک بووه ده یووت: ئه گه ر مروقت هه موو تاوانیکی گه وره ی ئه نجام دابیت جگه له شه ریک دانان بوخوا، به لام تیکه لی ئه هلی بیدعه و عیلمی که لام نه بوو بیت وتوبه بکات له و تاوانانه، ئه و ده چیت به هه شت)^(٣٢).

٣- عبدالرحمن کوری مه هدی ده فه رمویت: (چوومه لای مالیک و پیاویکی لای بوو پرسپاری لی ده کرد، ئیمام مالکیش فه رمووی: پی ده چیت توش له سه ر

رپچکه ی (عمرو بن عبید) بیت؟ له عنه تی خوا ی لی بیت بیدعه یه کی زور خراپی داهینا که عیلمی که لام بوو، ئه گه ر عیلمی که لام عیلمی شیاوو په سه ند بوایه ئه و سه حابه و تابعیه کان ﷺ باسیان لی وه ده کرد، هه ر وه کو چون باسی ئه حکام وشه ر یعه تیان بو کردوین)^(٣٣).

٤- ئیمامی شافعی ده گیریته وه: (هه ر کاتیک ئه هلی بیدعه و که لام هاتبانه لای مالیکی کوری ئه نه س، پی ده گوتن: من له سه ر رپیه کی پوون و ئاشکرام له ناسینی خواو دینی خواوا، برپوتو گومان و دلله پراویکت هه یه، بچو بو لای که سیکی وه کو خوت به گومان وه باسی عیلمی که لامی بو بکه)^(٣٤).

بیروبه اوه ری ئه امی شافعی (ره حمه تی خوا ی لی بیت):

به گهه / بیرورای ده ر باره ی توحید:

١- له ئیمامی شافعی ده گیرنه وه که فه رموویته تی: پام ده ر باره ی ئه و سوننه ته ی که من له سه ری ده پوم و باوه پم پییه تی هه مان رای ئه هلی حه دیته له وانه ی

(٣٣) (ذم الکلام: ١٧٣).

(٣٤) (الحلیة: ٦/٣٢٤).

(٣١) (جامع بیان العلم وفضله: ٤١٥).

(٣٢) (الحلیة: ٦/٣٢٥).

تی که وتون، وه باوه پیمان له م باره یه وه
وه کو قورئانه که ده فه رمویت:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾ [الشورى: ۱۱] (۳۷).

۴- ئیمامی لالکائی له ره بیعی کوری
سلیمان ده گیرپه وه که ئیمامی شافیعی
وتویه تی: (هه ر که سیك باوه پری واییت
ویلیت قورئان دروست کراوه (مخلوق)
ئه وا کافر ده بییت) (۳۸).

۵- وه پرسیار کرا له ئیمامی شافیعی
ده باره ی سیفاتی په روه ردگار، ئیماندار
چۆن ده بییت باوه پری پی بییت؟ ئه ویش
له وه لامدا فه رمووی: (په روه ردگارمان
چه ند ناوو سیفاتیک پیروزی هه یه
هه روه کو چۆن له قورئان وسوننه ت دا
هاتوو هه س بۆ نییه که باوه پری پی
نه بییت، مه گه ر که سیك که بۆ پوون
نه کرایته وه، ئه گینا دوا ی پوون کردنه وه
باوه پری پی نه بوونی ده بیته هۆی کافر بون،
وه بزنانن که باوه پری به ناوو سیفه ته کانی
زانستیک نییه له ریگه ی فیکرو عه قله وه
بیته دی، به لکو ده بییت باوه پیمان به زاهیری

که من بینیومن وه ده رسم لی وه رگرتون
وه کو سفیان ومالیک گه لیکی تریش،
که ده بییت ئیقرار بکه ین به شه هاده تی لا
إله إلا الله وه محمد رسول الله،
وه هه روه ها ئیقرار بکه ین که خوی گه وره
له سه ر عه رشه له ئاسمان، وه نزیک
ده بیته وه له به نده کانی هه ر چۆنیک
بیه وییت، وه په روه ردگارمان داده به زیته
ئاسمانی دونیا چۆن ویستی لی یه تی (۳۵).

۲- وه له کتابی رساله دا ده فه رمویت:
(سو پاس بۆ ئه و خویه ... په روه ردگاریک
که باوه پیمان پی یه تی به م جو ره ی
که وه سفی خوی کردوه نه ک وه کو ئه و
وه سفانه ی که دروست کراوه کانی بۆی
دیاری ده که ن (۳۶).

۳- هه روه ها ده گیرنه وه له شافیعی
(په حمه تی خوی لی بییت) که فه رمویه تی:
(باوه پیمان به هه موو ئه و سیفاتانه هه یه که
قورئان یا خود سوننه ت باسی کردوون،
وه کو خوی، وه خۆمان به دوور ده گرین
له ویچواندن (التشبيه) که هه ندیک که س

(۳۷) (السير: ۲۰/۳۴۱).

(۳۸) (شرح أصول اعتقاد أهل السنة والجماعة:

۱/۲۰۲).

(۳۵) (إجماع الجيوش الإسلامية: ۱۶۵).

(۳۶) (الرسالة: ۷، ۸).

باوهرمان به هه موو ئه و سيفاتانه هه به
هه ره وه كو چؤن هاتووه، به بئ ئه وهى
تووشى ويچواندن (التشبية) ببين، ﴿لَيْسَ
كَمَثَلِهِ شَيْءٌ﴾ [الشورى: ١١] (٤٢) .

دوووهه: بيرووراي دهر باره
مهفهوهى نيمان:

١- له شافيعيه وه ده گيرنه وه كه
فه رمويه تى: (نيمان قسه و كرده وهيه، وه
باوهرى دلشه، ئه وه تا په روهردگار
ده فه رمويت:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ﴾

[البقرة: ١٤٣] .

واته: په روهردگار نويزه كانتان به زايه
نادات، كاتيک كه پروتان ده كرده (بيت
المقدس)، جا لي ره دا نويزى به نيمان
ناوبرد، كه نويزيش هه رسي به شه كهى
نيماني تيدايه قسه و كرده وه و باوهرى دل
(قول وعمل وعقد) (٤٣) .

٢- ربيعى كورى سليمان ده لئيت : گويم له
شافيعى بوو ده يگوت: نيمان قسه و

ئايات و حه ديسى سيفات هه بيت وه كو
خوى، بو نمونه كه ده فه رمويت:

﴿بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ﴾ [المائدة: ٦٤] .

ئه وه ئه گه يه نيت كه په روهردگار دوو
ده ستى هه به، وه كه ده فه رمويت:

﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ﴾ [التقصص: ٨٨] .

ئه وه ئه گه يه نيت كه په روهردگار پوى
هه به، وه كه پيغه مبه ر ده فه رمويت:

(حتى يضرب الله عز وجل فيها قدمه) (٣٩) .

ئه وه ئه گه يه نيت كه په روهردگار پيى
هه به، كه ده فه رمويت:

(لقي الله عز وجل وهو يضحك إليه) (٤٠) .

واته: په روهردگارمان پيى ده كه نيت،
وه چه ندين سيفاتى تر وه كو هاتنه
خواره وهى بو ئاسمانى يه كه م هه موو
شه ويك، وه په روهردگارمان دوو چاوى
هه به، وه نيمانداران له دوا پوژدا به چاوى
خويان په روهردگار ده بينن، وه
په روهردگارمان په نجهى هه به به لگه
فه رمودهى پيغه مبه ر ﷺ:

(ما من قلب إلا هو بين إصبعين من اصابع

الرحمن عز وجل) (٤١) ... وه نيمه ش

(٤١) (مسند أحمد: ٤/١٨٢) .

(٤٢) (الإعتقاد للشافعي): (مخطوطة) .

(٤٣) (الإنتقاء: ٨١) .

(٣٩) (صحيح البخاري: ٥٩٤/٨، الرقم: ٤٨٤٨) .

(٤٠) (صحيح البخاري: ٣٩/٦، الرقم: ٢٨٢٦) .

کرده وهیه، وه زیاد دهکات وکهم
دهکات^(٤٤).

سێ یهم: بیرورای دهر باره ی
هاوه لانی پیغمبهر ﷺ:

١- محمدی کوری عبداللهی کوری
عبدالحکیم که هاوه لیکي ئیمامی شافیعی
بوو دهرسی لای ده خویند ده گێرپته وه له
ئیمامی شافیعی که ده فه رمویت:

(باشترین) (أفضل) کهس له دوا ی
پیغمبهر ﷺ أبوبه کره، ئینجا عمر، ئینجا
عثمان، ئینجا علی ﷺ^(٤٥).

٢- یوسفی کوری یحی البلوطی ده لیت:
(پرسیارم کرد له ئیمامی شافیعی ئایا
نوێژ له دوا ی شیعه (رافضی) وه بکه م؟
ئەویش له وه لامدا فه رموی: نه خیر، نوێژ
له دوا ی شیعه وه دهری و مورجیئه وه
مه که، منیش ووتم: ئەمانه کین بۆم
وه سف بکه؟ ئەویش فه رموی: ئەوه ی
ووتی ئەبوبه کرو عمر ئیمام نین ئەوه
شیعهیه، وه ئەوه ی وتی مرۆف خالق ی

ویستی خۆیه تی وه هیچ په یوه ندی
به ویستی خواوه نییه ئەوه قه دهریه^(٤٦).

چوارهم/ نههمی کردنی له عیلمی
کهلام و ناگۆکی له دین دا:

١- ره بیعی کوری سلیمان ده لیت: گویم
له شافیعی بوو ده یگوت: (ئەگەر که سیك
وه سیهت بکات هه موو کتیبه کانی عیلمی
بۆ که سیك بن دوا ی مردنی، وه له ناو ئەو
کتیبانه دا کتیبی عیلمی که لامی تیدا بیت،
ئەوا کتیبه که لامیه کان ناچنه ناو بازنه ی
وه سیه ته که وه، چونکه کتیبی که لام
به عیلم دانانریت)^(٤٧).

٢- ئیمامی شافیعی ده فه رمویت:
(هه رگیز گفتوگو (مناقشه) م له عیلمی
که لام دا نه کردووه ته نها جارێک نه بیت،
وه داوا له خوا ده که م که له م جار هه ش لیم
خۆش بیت)^(٤٨).

٣- هه روه ها ده فه رمویت: (ئەگەر بمه ویت
له سه ر هه ر دژ رایه کم کتیبک بنوسم
ده توانم، به لام دژ پرایانی ئەهلی که لام

(٤٦) (ذم الکلام: ٢١٥).

(٤٧) (ذم الکلام: ٢١٣).

(٤٨) (ذم الکلام: ٢١٣).

(٤٤) (مناقب الشافعی: ٣٨٧/١).

(٤٥) (مناقب الإمام الشافعی: ٤٣٣/١).

بأبه تي من نين وه نامه ویت وشهیهك
له منه وه ببیستریت له عیلمی كه لامدا^(٤٩).

٤- ههروه ها دهفه رمویت: (پهروه ردگار
به هه رچی تاوانیک جگه له شهريك دانان
تاقت بکاته وه، باشتره له وهی به چوونه
ناو عیلمی كه لام تاقت بکاته وه)^(٥٠).

١- ئیمامی ئه حمه د فه رمویه تی: (ئیمان
زیادو كه م دهكات، ههروه كو چۆن له
حه ديسدا هاتووه:

(أكمل المؤمنین إيماناً أحسنهم
خلقاً)^(٥٣)،^(٥٤).

٢- عبدالله كوری ئیمام ئه حمه د ده لیت:
(گویم له باوكم بوو پرسیارى لى كرا
دهرباره ی بیرو پای مورجیئ هه كان
(الإرجاء)، ئه ویش له وه لامدا ووتی: ئیمه
ده لیتین ئیمان قسه و كرده وهیه، وه زیادو
كه م دهكات، ئه گه رمؤف زینای كرد
یا خود ئاره قی خوارده وه بى گومان
ئیمان كه ی داده به زیت و كه م دهكات)^(٥٥).

سه ی هه / بیرو پای دهرباره ی
هاوه لانی پیغه مبه ر:

بیروباره ی ئیمام ئه حمه دی كوری
هه نه ل (ره حمه تی خواى لى بیت):
یه كمه / بیرو پای دهرباره ی ته وحید:
١- ئیمامی ئه حمه د فه رمویه تی:
(وه سفی خوا بكن به و جوړه ی كه
وه سفی خو ی كرده وه، وه پهروه ردگار
به دوور بگرن له هه موو سیفه تیک كه خو ی
لى به دوور گرتووه)^(٥١).

٢- ئه بوبه كرى مروه زى ده لیت:
(پرسیارم كرد له ئیمامی ئه حمه د
دهرباره ی ئه و حه دیسانه ی سیفات
كه جه همیه كان ره تی ده كه نه وه“ وه كو
بینین و ئیسراو عه رش و ... له وه لامدا
ووتی: ئه م حه دیسانه هه مووی صه حیحن،
وه زانایانی ئوممه ت په سه ندیان كرده ون،

(٥٢) (طبقات الحنابلة: ٥٦/١).

(٥٣) (مسند أحمد: ٢٥٠/٢).

(٥٤) (مناقب الإمام أحمد: ١٧٣).

(٥٥) (السنة لعبدالله بن أحمد: ٣٠٧/١).

(٤٩) (ذم الكلام: ٢١٥).

(٥٠) (مناقب الإمام الشافعي: ١٨٢).

(٥١) (مناقب الإمام أحمد: ٢٢١).

چوارهم / نههي كردن له عيلمى

كهلام و ناكوكى له دين دا:

١- موسى كورپى عبدالله الطرسوسى

ده لئيت: گويم له نه حمه دى كورپى حه نبل

بوو ده يگوت: (له گهل نه هلى كه لام

دامه نيشن، نه گهر نه وان ديفاعيش

له سوننه ت بكن) (٥٨).

٢- ههروهه ئيمامى نه حمه دى فهرمويه تى:

(گويم له باوكى عبدالله بوو ده يگوت:

تكايه ده ست بگرن به حه ديس و

سوننه ته وه تا پهروه رديگار به خته وه رتان

بكات پى، وه تكايه دوور بكه ونه وه له

جيدال و قسه و باس له سه ردين، چونكه

نه وه كه سه سه رفران و پرديگار بوو نابيت كه

نه م رهفتارانه ي هه بيت، وه عيلمى كه لامى

هه بيت، وه هه ر كه سيك هه ر جو ره قسه و

كه لاميك دابهينى، نه وه كو تا نه نجامه كه ي

به ره و بيدعه ته، چونكه قسه و باس

خيري پيوه نيه، بويه من عيلمى كه لام

پى په سند نيه و جيداليكى خراپه،

وه له جياتى نه وه پوو بكه فيربوونى

١- ئيمامى نه حمه دى فهرمويه تى: (له سه ر

سوننه ت بوون نه وه يه كه به چا كه باسى

هاوه لاني پيغه مبه ر ﷺ بكه يت،

وه هه مويان بى جياوازى، وه به هيچ جو ريك

باسى كه م و كورپى هيچيان نه كه يت،

وه باسى نه وه ناكوكيانه نه كه يت كه پوى

داوه له نيوانياندا، وه هه ر كه سيك جنيو

به هاوه لان ﷺ بدات نه وه بيدعه چى يه،

شيعه يه كى به د و خراپه، خواى گوره لى

خوش نابيت ... به لكو خوش ويستنى

هاوه لان ﷺ نيشانه ي ده ست گرته به

سوننه ت، وه دوعا بو كردنيان له خوا نزى كت

ده كاته وه، وه شوين كه وتنيان وه سيله يه،

وه كار كردن به قسه و كرده وه كانيان مايه ي

سه رفران و سه ربه رزى يه) (٥٦).

٢- عبدالله كورپى ئيمام نه حمه دى ده لئيت:

(پرسيارم كرد له باوكم ده رباره ي

باشترينى ئيمامه كان؟ نه و يش له وه لام دا

وتى: باشترينيان نه بوبه كره ئينجا عمر

ئينجا عوسمان ئينجا على ﷺ) (٥٧).

(٥٦) (كتاب السنة: ٧٧، ٧٨) .

(٥٧) (السنة: ٢٣٥) .

(٥٨) (مناقب الإمام أحمد: ٢٠٥) .

وه إنشاء الله ئەم شك وگومانه له دالی
 موسلماناندا جیئی نابیتته وه كهوا بزنان
 مهسه لهی عه قیده تهنه سله فیهه کانی
 ئەمپۆ باسی لیوه ده کهن و دایان هیئاوه،
 وه یاخود وابزانن كه عه قیده ی پیشهوا
 مهزه بیهه کان جیاوازه له وهی كه زانا
 سه له فیهه کانی ئەم سه رده مه پیاده ی
 ده کهن و بانگه وازی بۆده کهن .

بهو هیوایه ی كه ئەم بیروباوه رپه پیروژه
 زیاتر له دلله کانمان دا دابمه زری و بیته
 هوی گه رانه وه مان بۆکار کردن به قورئان و
 سوننه ت، وه وازه یئان له هه موو کاریکی
 حیزبایه تی و ته فره قه و بیدعه ت .

وصلی اللہ علی سیدنا محمد
 و علی آله وصحبه وسلم.

سایتی بههشت
 www.ba8.org
 1429 کۆچی

سوننه ت و فیهه، چونکه ئەمه سودی
 ههیه^(٥٩) .

٣- وه ئیمامی ئەحمده فه رمویه تی:
 (ئه گه ر كه سیكت بینى عیلمی كه لام وقسه
 و باس و جیدالی هه ز لی بوو، لیی دوور
 بکه وه)^(٦٠) .

له کۆتایی دا:

ئهی خوینه ری خوشه ویست: له م
 گه شته خیرایه دا بۆمان ده رکه وت كه
 چوار پیشه وا مه زه بیهه کانمان کۆده نگن
 له بنه ما بنه رپه تیهه کانی عه قیده و بیرو
 باوه ر، تهنه خیلایکی بچوک نه بیته
 كه ئیمام ئەبو حه نیفه له مه سه له ی
 مه فهومی ئیماندا هه یه تی، وه له گه ل
 ئەوه شدا رای چهنه زانایه کمان باس کرد
 گوایه پی ده چیت ئیمام ئەبو حه نیفه
 په شیمان بو بیته وه له م رایه ی خوی .

که واته ئەم عه قیده پیروژه شایسته ی
 ئەوه یه كه موسلمانان کۆبینه وه له سه ری،
 هه روه ک چون ئیمامه کان کۆبوون تیایدا،
 وه واز له په رته وازه یی و حیزبایه تی به یئین .

(٥٩) (الإبانه: ٥٣٩/٢) .

(٦٠) (الإبانه: ٥٤٠/٢) .